

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення міської ради
09 січня 2026 року
№ 45/38/VIII

Програма
археологічних досліджень на території Старокостянтинівської міської
територіальної громади до 2028 року

Паспорт Програми археологічних досліджень на території
Старокостянтинівської міської територіальної громади до 2028 року
(далі – Програма)

Ініціатор розроблення Програми	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради
Розробник Програми	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради
Відповідальні виконавці Програми	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради
Головний розпорядник бюджетних коштів	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради
Виконавці Програми	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління містобудування, архітектури та капітального будівництва виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради

Термін реалізації Програми	2026-2028 роки
Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади
Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього:	111 955 грн 00 коп.

1. Актуальність питань, на розв'язання яких спрямована Програма

Програма розроблена на виконання законів України «Про культуру», «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про музеї та музейну справу», «Про місцеве самоврядування в Україні».

Старокостянтинівщина має значний історико-культурний потенціал, який є перспективним для використання у музейній, пам'яткоохоронній, краєзнавчій та туристичній сферах.

У Старокостянтинівській міській територіальній громаді розташовано 40 об'єктів культурної спадщини за видом «археологія». Вони є невід'ємною частиною національної та світової культурної спадщини. У місті Старокостянтиніві діють: комунальний заклад культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради.

Місто Старокостянтинів є історичним населеним місцем. Історичне населене місце – населене місце, яке зберегло повністю або частково історичний ареал і занесене до Списку історичних населених місць України.

Історія заснування міста Старокостянтинова пов'язана з життям та діяльністю видатного діяча української історії, відомого представника княжого роду Острозьких – Василя-Костянтина Острозького. У 2026 році відзначатиметься 500-річчя з його дня народження. Внесок князя Василя-Костянтина Острозького у розвиток національної державності, культури, освіти, духовності, оборони українських земель, у формуванні європейського культурного простору є неоціненним.

Будівництво пам'яток культурної спадщини національного значення за видом «архітектура» Комплексу будівель та споруд замку (охоронний № 220046, складові частини: Палац, 1571 р., охоронний № 220046/1; Башта-донжон, 1571 р., охоронний № 220046/2; Церква, 1571 р., охоронний № 220046/3; Дзвіниця, 1571 р., охоронний № 220046/4; Брама з муром, 1571 р., охоронний № 220046/5), Комплексу споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2) тісно пов'язане з родиною славетних князів Острозьких.

З XVI ст. Оборонна башта разом із замком князів Острозьких утворювала ядро оборонного комплексу, які збереглися до сьогодні в історичній частині міста Старокостянтинова.

З метою реалізації заходів із відзначення 500-річчя від дня народження Василя-Костянтина Острозького: проведення науково-дослідних робіт на об'єктах культурної спадщини (Комплексі будівель та споруд замку, охоронний № 220046, Комплексі споруд оборонної башти, охоронний № 220044); надання комунальному закладу культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради статусу історико-культурного заповідника місцевого значення «Старий Костянтинів», необхідно звернути увагу на вищезазначені пам'ятки культурної спадщини.

Археологічна експедиція Інституту археології НАН України під керівництвом кандидата історичних наук ВИНОГРОДСЬКОЇ Лариси Іванівни провела у 2001-2005 роках археологічні дослідження на території замку князів Острозьких XVI ст. і території колишнього Домініканського монастиря XVII ст. та встановили наявність на місці замку князів Острозьких потужного (до 0,5 м) культурного шару зі слідами великої пожежі і залишками фортифікаційних споруд, що містив матеріали Києво-руського періоду (кінець XII-XIII ст.). На території Домініканського монастиря знайдено кераміку кінця XII-XV ст. та поховання, що за стратиграфією відносяться до XIII-XV ст.

Усі знайдені матеріали знаходять безпосередні аналогії серед артефактів, відкритих при розкопках літописного міста Губина та інших болохівських міст. Це дає підстави вважати, що до побудови пізньосередньовічного замку на цьому ж місці функціонувало городище літописного Кобудя кінця XII-XIII ст., а на місці монастиря, можливо, існував давньоруський монастир.

Під час археологічних досліджень встановлено наявність культурних нашарувань кінця XIII-XV ст. Це дає підстави говорити про еволюцію у використанні території для оборонних укріплень (городище і замок від кінця XII-XIII ст. до XV-XVII ст.).

Рекомендований режим використання об'єкта культурної спадщини, який зазначений в обліковій документації на пам'ятку національного значення за видом «архітектура» Комплекс споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2), передбачає, що пам'ятка потребує проведення науково-дослідних робіт та додаткових археологічних досліджень з наступним розробленням науково-проектної документації.

У 2021 році працівниками відділу охорони пам'яток Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва було проведено обстеження підземелля під будівлею (та за її межами) колишнього Домініканського кляштору XVII ст. Зокрема, в ході обстеження виявлено фрагменти колишньої кам'яної долівки, середньовічної кахлі, деревини, скла й кераміки XVII – початку XX ст., посудини XVIII ст., цеглина-пальчатка XVI ст. тощо.

У результаті проведеного обстеження було встановлено, що найімовірніший час спорудження підземелля XVII-XVIII ст., а також те, що підземелля щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Домініканський кляштор, XVII ст. перспективне для подальшого наукового вивчення і експлуатації (за умови відповідного облаштування), як цікавого туристичного об'єкта, разом з прилеглою пам'яткою національного значення за видом «архітектура» Комплексом споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2). Було встановлено, що, ймовірно, він має ще зовсім недосліджені частини, які з'єднують будівлю колишнього кляштору та Оборонну башту, XVI ст. з Костелом (руїни), 1612 р., а тому необхідне проведення їх комплексних археологічних досліджень. Археологічні шурфування проведені на території комплексу проводилися у другій половині XX ст., 2002 р., 2005 р., 2006 р.

Після розчищення і наукового дослідження згадані приміщення цілком можуть бути музеєфіковані і використовуватись у якості комплексу туристичних об'єктів.

Пам'ятки культурної спадщини національного значення за видом «архітектура»: Комплекс будівель та споруд замку (охоронний № 220046, складові частини: Палац, 1571 р., охоронний № 220046/1; Башта-донжон, 1571 р., охоронний № 220046/2; Церква, 1571 р., охоронний № 220046/3; Дзвіниця, 1571 р., охоронний № 220046/4; Брама з муром, 1571 р., охоронний № 220046/5), Комплекс споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2) та щойно виявлений об'єкт культурної спадщини за видом «архітектура» Домініканський кляштор, XVII ст. є досить перспективними та цінними для проведення подальших археологічних досліджень.

Зважаючи на архітектурні особливості міста Старокостянтинова, значна частина підземних приміщень на сьогодні не відома і вимагає проведення археологічних досліджень. У випадку не проведення наукових досліджень та консервації існує велика вірогідність втрати цих об'єктів, що унеможливить використання історичного, культурного та туристичного потенціалу. На користь наявності подібних підземних споруд свідчать часті провали ґрунту на території міста Старокостянтинова, зокрема, біля Адміністративної будівлі XIX ст. по вул. Острозького, 28. Режим використання території, який зазначений у обліковій документації цього щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура», передбачає охорону археологічного культурного шару, проведення археологічних досліджень з музеєфікацією виявлених розкопками стародавніх будівель і споруд.

Програмою передбачається виготовлення облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які будуть виявлені в процесі археологічних досліджень, здійснення комплексу заходів щодо популяризації справи археологічних досліджень на території

Старокостянтинівської міської територіальної громади, шляхом використання інформації та матеріалів, отриманих у результаті проведених археологічних досліджень, в науковій та виставковій діяльності музеїв міста Старокостянтинів.

Основними проблемними питаннями, які стримують наукові археологічні дослідження у Старокостянтинівській міській територіальній громаді, є відсутність фінансування для проведення археологічних обстежень.

2. Мета Програми

Метою Програми є наукове дослідження археологічної спадщини території Старокостянтинівської міської територіальної громади, створення умов, які сприятимуть популяризації наукових знань з археології у Старокостянтинівській міській територіальній громаді та розвитку туристичної галузі міста Старокостянтинів.

4. Основні завдання Програми

Основні завдання Програми:

виконання археологічних досліджень пам'ятки культурної спадщини національного значення за видом «архітектура» Комплексу будівель та споруд замку (охоронний № 220046, складові частини: Палац, 1571 р., охоронний № 220046/1; Башта-донжон, 1571 р., охоронний № 220046/2; Церква, 1571 р., охоронний № 220046/3; Дзвіниця, 1571 р., охоронний № 220046/4; Брама з муром, 1571 р., охоронний № 220046/5) (м. Старокостянтинів, вул. Замкова, 1-А);

виконання археологічних досліджень на території щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Домініканський кляштор, XVII ст. та на території пам'ятки національного значення за видом «архітектура» Комплексу споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2) (м. Старокостянтинів, вул. Федорова, 34, вул. Федорова, 34-А);

виконання археологічних досліджень на території щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Адміністративна будівля, XIX ст. (м. Старокостянтинів, вул. Острозького, 28);

виконання археологічних досліджень на території пам'ятки місцевого значення за видом «історія» Приміщення, у якому розташовувалась Рада робочих, селянських і солдатських депутатів; штаб Старокостянтинівського загону; комітет підпільної організації, охоронний № 1143 (м. Старокостянтинів, вул. Федорова, 56);

розробка облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які виявлено в процесі археологічних досліджень;

використання інформації та матеріалів, отриманих у результаті проведених археологічних досліджень, у науковій та виставковій діяльності комунальних закладів культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради та «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради.

5. Фінансування Програми

Фінансування заходів, визначених Програмою, здійснюватиметься з урахуванням можливостей бюджету Старокостянтинівської міської територіальної громади.

Крім того, для фінансування Програми можуть залучатися, в установленому законодавством порядку інші джерела, не заборонені чинним законодавством України.

6. Очікувані результати виконання Програми

Результатом реалізації Програми буде:

вивчення знахідок, одержаних у результаті археологічних досліджень пам'ятки культурної спадщини національного значення за видом «архітектура» Комплексу будівель та споруд замку (охоронний № 220046, складові частини: Палац, 1571 р., охоронний № 220046/1; Башта-донжон, 1571 р., охоронний № 220046/2; Церква, 1571 р., охоронний № 220046/3; Дзвіниця, 1571 р., охоронний № 220046/4; Брама з муром, 1571 р., охоронний № 220046/5) (м. Старокостянтинів, вул. Замкова, 1-А);

перетворення щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Домініканський кляштор, XVII ст. на доступний туристичний об'єкт разом з прилеглою пам'яткою національного значення за видом «архітектура» Комплексом споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини: Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2) (м. Старокостянтинів, вул. Федорова, 34, вул. Федорова, 34-А);

забезпечення збереження традиційного характеру середовища історичного ареалу, охорона і раціональне використання в його межах щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Адміністративна будівля, XIX ст. (м. Старокостянтинів, вул. Острозького, 28);

вивчення знахідок, одержаних у результаті археологічних досліджень пам'ятки місцевого значення за видом «історія» Приміщення, у якому розташовувалась Рада робочих, селянських і солдатських депутатів; штаб Старокостянтинівського загону; комітет підпільної організації, охоронний № 1143 (м. Старокостянтинів, вул. Федорова, 56);

формування документації за результатами проведених досліджень;

поповнення знахідками, одержаними в результаті археологічних досліджень, музейних фондів комунальних закладів культури «Історико-

культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради та «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради;
популяризація результатів археологічних досліджень Старокостянтинівської міської територіальної громади в медіа, в наукових виданнях, на наукових конференціях та під час проведення музейних виставок.

7. Заходи щодо реалізації Програми

№ з/п	Зміст заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Термін виконання та фінансування		
				2026	2027	2028
1	2	3	4	5	6	7
1	Виконання археологічних досліджень пам'ятки культурної спадщини національного значення за видом «архітектура» Комплексу будівель та споруд замку (охоронний № 220046, складові частини: Палац, 1571 р., охоронний № 220046/1; Башта-донжон, 1571 р., охоронний № 220046/2; Церква, 1571 р., охоронний № 220046/3; Дзвіниця, 1571 р., охоронний № 220046/4; Брама з муром, 1571 р., охоронний № 220046/5) (м. Старокостянтинів, вул. Замкова, 1-А)	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління містобудування, архітектури та капітального будівництва виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	628242	-	-

1	2	3	4	5	6	7
2	Розробка облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які виявлено в процесі археологічних досліджень	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	50324	-	-
3	Виконання археологічних досліджень на території щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом «архітектура» Домініканський кляштор, XVII ст. та на території пам'ятки національного значення за видом «архітектура» Комплексу споруд оборонної башти (охоронний № 220044, складові частини:	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління містобудування, архітектури та капітального будівництва виконавчого комітету	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	-	137287	-

1	2	3	4	5	6	7
	Оборонна башта, XVI ст., охоронний № 220044/1; Костел (руїни), 1612 р., охоронний № 220044/2) (м. Старокостянтинів, Федорова, 34, вул. Федорова, 34-А)	Старокостянтинівської міської ради; управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради				
4	Розробка облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які виявлено в процесі археологічних досліджень	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	-	28444	-
5	Виконання археологічних досліджень на території щойно виявленого об'єкта культурної спадщини за видом	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені	-	-	102103

1	2	3	4	5	6	7
	«архітектура» Адміністративна будівля, XIX ст. (м. Старокостянтинів, вул. Острозького, 28)	Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління містобудування, архітектури та капітального будівництва виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради	чинним законодавством			
6	Розробка облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які виявлено в процесі археологічних досліджень	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	-	-	31726

1	2	3	4	5	6	7
		Старокостянтинівської міської ради				
7	Виконання археологічних досліджень на території пам'ятки місцевого значення за видом «історія» Приміщення, у якому розташовувалась Рада робочих, селянських і солдатських депутатів; штаб Старокостянтинівського загону; комітет підпільної організації, охоронний № 1143 (м. Старокостянтинів, вул. Федорова, 56)	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління містобудування, архітектури та капітального будівництва виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради; управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші джерела, не заборонені чинним законодавством	-	-	102103
8	Розробка облікової документації на нерухомі об'єкти культурної спадщини за видом «археологія», які	Управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, фінансове и	Бюджет Старокостянтинівської міської територіальної громади; інші	-	-	31726

1	2	3	4	5	6	7
	виявлено в процесі археологічних досліджень	управління виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради, управління земельних ресурсів виконавчого комітету Старокостянтинівської міської рад	джерела, не заборонені чинним законодавством			
9	Використання інформації та матеріалів, отриманих в результаті проведених археологічних досліджень, у науковій та виставковій діяльності музеїв міста Старокостянтинова	Комунальний заклад культури «Історико-культурний центр-музей «Старий Костянтинів» Старокостянтинівської міської ради, комунальний заклад культури «Старокостянтинівський історико-краєзнавчий музей» Старокостянтинівської міської ради		-		
				678 566 грн	165 731 грн	267 658 грн
Усього по Програмі:				1 111 955 грн 00 коп.		

Начальник управління культурної політики і ресурсів виконавчого комітету міської ради

підпис

Олександр АФАНАСЬЄВ